

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนถาวร และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ครอบคลุมสังคมโลก ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับประชาชนทั่วไป ซึ่งผลของความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมทุกระดับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การแข่งขันในระบบการค้า การแข่งขันในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ สภาพการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นในสังคม ดังจะเห็นได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมืองก็ตาม ซึ่งบ่อเกิดของปัญหาเหล่านั้นก็คือคน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 – 2559 : 5) ดังนั้นในการแก้ปัญหา ก็จะต้องเริ่มต้นที่คนเช่นกัน กล่าวคือ ต้องพัฒนาคนให้สามารถเรียนรู้ ต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการพัฒนาดังกล่าวต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาไว้ คือ การปฏิรูประบบการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา การปฏิรูประบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 : คำนำ) จากการปฏิรูปดังกล่าว สิ่งที่สำคัญในระบบการศึกษาและเป็นหัวใจของการศึกษา คือ “หลักสูตร” ดังที่ ใจทิพย์ เชื้อวัฒนพงษ์ (2539 : 11 – 12) กล่าวถึงหลักสูตรว่า เป็นแม่บทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกสาขาวิชา เพราะหลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ ทักษิณี สุกเมธี (2535 : 6) สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางการให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศที่จัดให้กับเยาวชนนั้น

หนักไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้เรียน สังคม และชาติ หลักสูตรเป็นตัวนำในการที่จะให้เกิดความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ ปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การเตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตร

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการวางรากฐานชีวิตทุกด้านของเด็กที่มีอายุระหว่างแรกเกิด – 5 ปี เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นชีวิต วัยทองของชีวิต วัยที่มีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา หากเด็กในวัยนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมอย่างถูกต้อง ได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ เท่ากับได้วางรากฐานที่ดี ๆ ให้เด็กปฐมวัยที่จะมีความสุขในชีวิตข้างหน้า และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเต็มที่ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

จากสภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้าง ความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ วท 353/2546 ลงวันที่ 2 เมษายน 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แทนหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2546 : คำนำ) โดยให้สถานศึกษาใช้เป็นหลักสูตรแกนกลางนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักในความสำคัญของการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สู่วัฒนธรรมสถานศึกษาปฐมวัย ให้ครูสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงดำเนินการจัดทำเอกสารแนวทางการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่แผนการจัดประสบการณ์ โดยได้เสนอแนะขั้นตอนการจัดทำอย่างละเอียด เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และจัดประสบการณ์สำหรับเด็กให้ตรงตามจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กอายุ 3 – 5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ เพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 8)

ในการดำเนินการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัด ซึ่งในปี

การศึกษา 2548 ได้จัดทำแผนงานรองรับกิจกรรมและงบประมาณโดยจัดทำโครงการจัดศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 12 โรงเรียน โดยมอบหมายให้โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง 2548 : 1) จากการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรถือว่าเป็นตัวกำหนดการจัดการศึกษา และจากการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 นั้น ได้มีงานวิจัยของดร.ณิ ทองสร้าง (2548 : ก) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของโรงเรียนเครือข่ายวิทยาเขตจังหวัดพัทลุง พบว่า ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมและด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในด้านต่าง ๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (หน่วยนิเทศติดตามผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง 2548: 6) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนในระดับปฐมวัย เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พบว่า ในการดำเนินการใช้หลักสูตรผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นว่า ปัญหาในการใช้หลักสูตรเกิดจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ที่สอนในระดับปฐมวัย ไม่ได้จบในสาขาการศึกษาปฐมวัย ขาดความรู้ความเข้าใจในตัวหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบประจำจังหวัดที่เป็นแกนนำในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่เป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันจึงเห็นว่าควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของผู้บริหาร และครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลการปฏิบัติตามกระบวนการ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการปฏิบัติตามกระบวนการ ที่มีเพศและตำแหน่งแตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่นำไปสู่การพัฒนาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง
2. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้พิจารณาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ในปีการศึกษา 2549 ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 340 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 524 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 185 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในระดับปฐมวัย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 240 คน ที่ได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครสซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
 - 2.1.1 เพศ
 - 2.1.2 ตำแหน่ง

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ด้านบริบท

2.2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

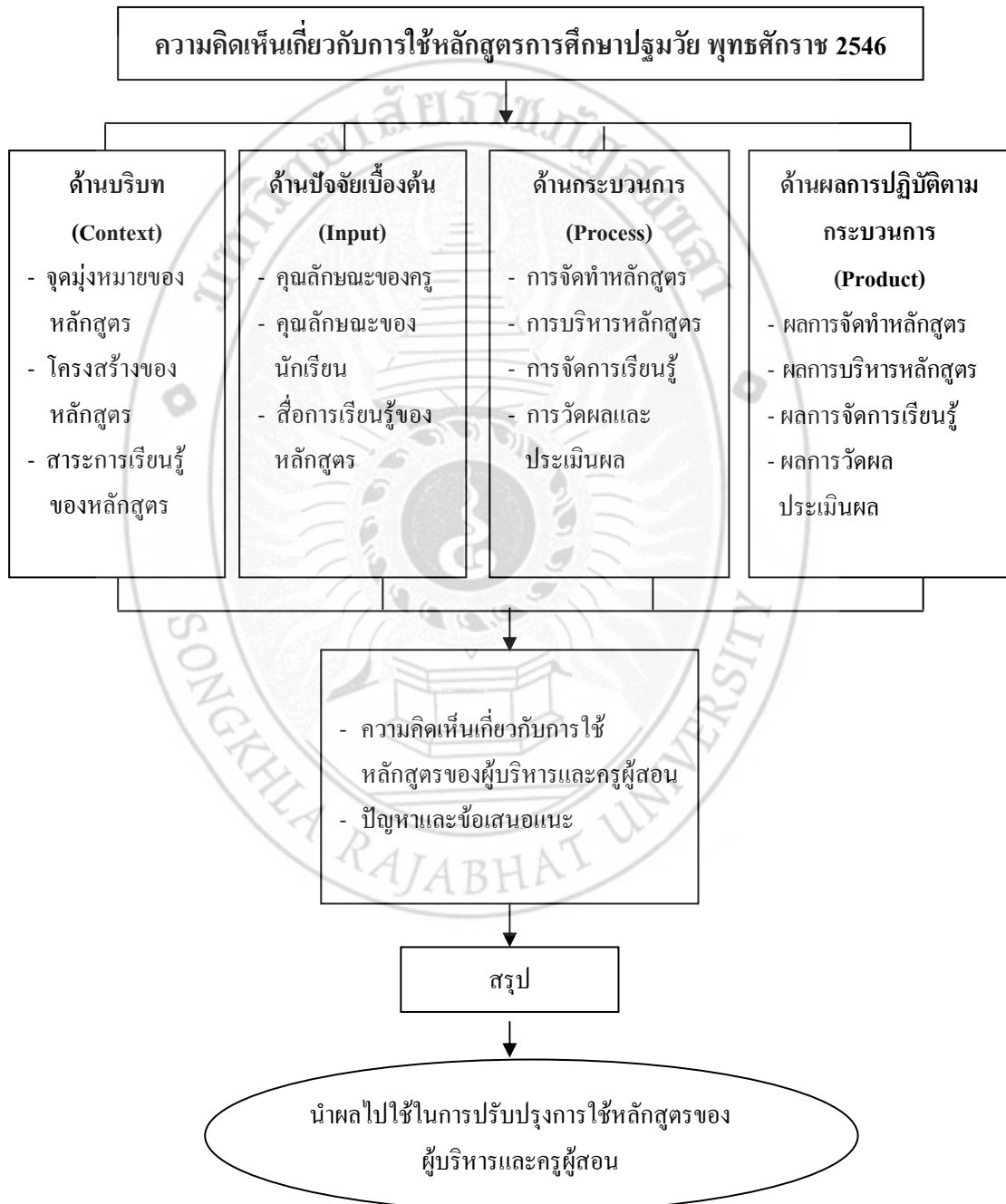
2.2.3 ด้านกระบวนการ

2.2.4 ด้านผลการปฏิบัติตามกระบวนการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร** หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติในการใช้หลักสูตรว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ หรือต้องปรับปรุง ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1.1 **ด้านบริบท** เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย เกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

1.2 **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย เกี่ยวกับคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน สื่อการเรียนรู้

1.3 **ด้านกระบวนการ** เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

1.4 **ด้านผลการปฏิบัติตามกระบวนการ** เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ด้านการปฏิบัติตามกระบวนการ คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลการประเมินผล

2. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** หมายถึง เอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยตั้งแต่ ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป

3. **สถานศึกษา** หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับปฐมวัย ในปีพุทธศักราช 2549 ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง

4. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ของสถานศึกษา ที่ทำหน้าที่บริหารงานในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง

5. **ครูผู้สอน** หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง